

ПОДАТКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Хомутенко В.П.

професор кафедри фінансів Одеського національного економічного

університету, м. Одеса

Хомутенко А.В.

доцент кафедри фінансів Одеського національного економічного університету,

м. Одеса

e-mail: allakhomytenko@mail.ru

Зміна механізму державного податкового регулювання у галузевому та територіальному аспектах відображається на соціально-економічному розвитку країни в цілому та її регіонів. Інструментами податкового впливу на відтворювальні процеси в регіоні є спеціальні економічні зони, кластери, пільгові режими, квоти, пільги та знижені ставки з окремих податків. Вибір конкретного податкового інструменту обумовлений податковою політикою держави та місцевого самоврядування в межах наданих органам місцевої влади повноважень.

Відповідно законодавства України органи місцевої влади наділені повноваження в частині місцевих податків та зборів [1]. До таких податкових платежів відносять: єдиний податок, податок на майно, туристичний збір, збір за місця для паркування транспортних засобів. Зазначені платежі не дають можливості органам місцевої влади повноцінно впливати на економічний розвиток адміністративно-територіальних одиниць. Так, податкові інструменти з єдиного податку дозволяють органам місцевої влади здійснювати вплив лише на розвиток малого й середнього бізнесу (обсяг доходу у яких не перевищує 20 млн.грн. [2]) та сільськогосподарських товаровиробників шляхом встановлення диференційованих ставок та надання пільг за галузевою ознакою. Зазначимо, що єдиний податок був започаткований як пільговий режим оподаткування, впроваджений для стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу в

країні. Тобто, сам податок вже виступає як податковий інструмент регулювання розвитку регіонів.

Другий місцевий податок – податок на майно, впроваджений в Україні з 1.01.2015 року, включає: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортний податок; плату за землю. У існуючому вигляді цей податок більшою мірою виконує фіскальну функцію, ніж регулюючу. Виключенням є плата за землю, використовуючи елементи якої органи місцевого самоврядування мають змогу впливати на розвиток тих чи інших галузей економіки, що використовують у своїй господарській діяльності землі (зокрема, сільське господарство). Однак, вітчизняними правовими нормами не встановлено залежність ставок плати за землю від цільового використання земель, тобто, органи місцевої влади не контролюють раціональне природокористування на території певної адміністративно-територіальної одиниці.

Шляхом створення спеціальних економічних зон у конкретних регіонах держава має можливість покращити податковий, інвестиційний клімат. Разом з тим, негативний досвід функціонування спеціальних економічних зон на теренах нашої країни призвів до їх скасування [3]. Останні роки точаться дискусії з приводу впровадження транскордонних кластерів як моделі економічного розвитку регіону. Так, наприклад, геополітичне розташування Південного регіону України створює сприятливі умови для функціонування рекреаційного та туристичного бізнесу. Тобто, функціонування спеціальної економічної зони або створення транскордонного кластеру у цьому регіоні сприяло б залученню інвесторів, що дозволило б підвищити обсяги ВРП, зменшити безробіття в регіоні та поповнити бюджети за рахунок сплати найманими працівниками податку на доходи фізичних осіб.

Такий податковий інструмент як пільги використовується державою для розвитку певних галузей економіки, не враховуючи територіальну ознаку. Разом з тим, держава таким чином впливає і на розвиток певних регіонів, у яких розвиваються такі галузі. Так, зокрема, надані з податку на прибуток пільги

готельному бізнесу з 1.01.2011р., обумовили збільшення кількості готелів у 2011 році у порівнянні з 2010 роком на 82,67%, у тому числі по Одеській області – на 167,9% [4]. Отже, емпіричні дані підтверджують ефективність застосованого інструменту податкового регулювання, що позитивно вплинуло на економічний розвиток країни та її регіонів.

Підсумовуючи зазначимо, що система фіскального стимулювання на рівні адміністративно-територіальної одиниці має бути спрямована на вирішення таких мезоекономічних завдань:

- технічне переозброєння підприємств, впровадження енергозберігаючих технологій;
- збільшення інвестицій в регіон;
- підвищення екологічної безпеки регіону, здійснення заходів спрямованих на природо відтворення;
- підвищення зайнятості населення, в тому числі і за рахунок стимулювання розвитку малого бізнесу.

Вирішення таких завдань не можливе за умов фінансової централізації та обмежених повноважень органів місцевої влади в Україні.

Література

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. – [Електронний ресурс]: // – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Нові форми організації територій з особливим податковим режимом (СЕЗ і ТПР) [Електронний ресурс]: // – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/MONITOR/January2010/05.htm>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]: // – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>